

צמחי בושם Aromatic Plants

שבט התשע"ז ■ 2/2017 ■ 1016

לבונה (FRANKINCENSE)

סוג (*Boswellia*) ממשפחת הבושמיים (*Burseraceae*) המכיל כמה מיני עצים או שיחים, המשמשים מקור לשרף עבור קטורת בשם זה (*frankincense*). השרף מופק על-ידי פציעה של קליפת הגזע הצעיר, תוך טפטוף לכלי איסוף.

מור (MYRRH)

סוג (*Commiphora*), גם הוא ממשפחת הבושמיים (*Burseraceae*) המכיל מיני שיחים, אשר על-ידי חתך בקליפת הענפים הצעירים שלהם נאסף שרף ריחני להכנת קטורת בשם זה. בעיקר נפוץ השימוש במין *Commiphora mirra*.

אפרסמון (BALSAM)

צמח האפרסמון נזכר במקורות קדומים, מזוהה עם הצ'רי המקראי ושימש מקור לבושם איכותי. לאחר התלבטות בזיהוי הצמח יש כיום הסכמה רחבה בין החוקרים לגבי זיהויו כאחד ממיני המור ממשפחת הבושמיים, מור הגלעד (*Commiphora gileadensis*) שעדיין גדל בדרום חצי האי ערב. הצמח הובא ואוקלם בשנים האחרונות בישראל, ומגודל באזור עין גדי וצפון ים המלח.

פרופ' נתיב דודאי

היחידה לצמחי תבלין ובושם

מנהל המחקר החקלאי (מרכז וולקני) - מרכז מחקר נווה יער

"מי זאת עלה מן המדבר כתימרות עֵשֶׂן מְקַטֶּרֶת מור ולבונה מכל אֲבֵקֶת רוכל", שיר השירים ג, ו.

בסדרת הבולים "צמחי בושם" מוצגים מיני המור והלבונה - צמחי בושם שיש להם חשיבות גדולה בהיסטוריה של ארץ ישראל.

"צמחי בושם" בימינו מזוהים לרוב עם מינים ריחניים, שמהם מפיקים בתהליך זיקוק חומרים נדיפים ריחניים - "שמנים אתריים". בעבר הרחוק לא היה ידוע התהליך הזה, לכן הפיקו את הבושם בשיטות מיצוי, וכן על-ידי ניקוז שרף מצמחים מסוימים.

כך הפכו המור והלבונה, שגודלו בעיקר באזור ים סוף באפריקה וחצי האי ערב, למקור לבשמים חשוב ויקר מפי.

לאורך ההיסטוריה הם שמשו לתמרוקים, מרפא, ובעיקר לצורכי פולחן דתי במקדשים במצרים העתיקה, ביהדות, בנצרות ובמזרח הרחוק.

הם נזכרים רבות במקרא ונמנים עם "סממני הקטורת" שהקטירו בבית המקדש.

בעקבות הביקוש הרב שהיה להם בעולם התפתחו דרכי מסחר של שיירות גמלים, שהובילו את מרכולתם מאזורי הגידול העיקריים למצריים, ארץ ישראל ואירופה. כך ארץ ישראל הפכה צומת חשוב בדרך הבשמים, ששלטו בה הנבטים.

בנוסף לכך, בארץ ישראל נודע גידול של צמח הבושם המפורסם "אפרסמון", בעיקר באזור ים המלח והגלעד. האפרסמון היה בושם ייחודי לארץ ישראל וגם שימש לתמרוקים, מרפא וקטורת, והיה ענף כלכלי חשוב. אופן ייצורו נשמר בסוד, כפי שמעידה כתובת בפסיפס של רצפת בית הכנסת העתיק שנחשף בעין גדי.

עיצוב בולים, מעטפה וחותמת:
טוביה קורץ ואסנת אשל
Stamps, FDC & Cancellation design :
Tuvia Kurtz & Osnat Eshel

Aromatic Plants

"Who is she that comes up from the desert like columns of smoke, in clouds of myrrh and frankincense, of all the powders of the merchant" (Song of Songs 3:6).

The Aromatic Plants stamp series features different types of myrrh and frankincense, aromatic plants which were very significant in the history of Eretz Israel.

Today, Aromatic Plants are mostly thought of as fragrant plants used for the production of volatile fragrant materials – "essential oils", by the distillation process. However, in the distant past this process was unknown and perfumes were produced using methods of extraction or resin drainage from certain plants.

Thus, myrrh and frankincense, which grew mainly in the Red Sea area of Africa and the Arabian Peninsula, became an important and precious source for perfumes.

Throughout history, these plants have been used for cosmetics, medicine and mainly for religious rituals in ancient Egyptian, Jewish, Christian and Far Eastern temples.

They are mentioned frequently in the Bible and are among the ingredients used in the incense offering made in the Temple.

The great demand for these plants led to the establishment of trade routes, where caravans of camels carried their wares from the key growing areas to Egypt, Eretz Israel and Europe. Over time, Eretz Israel became an important crossroads on the Incense Route, which was controlled by the Nabateans.

In addition, Eretz Israel was known for growing another well known aromatic plant – balsam, which grew mainly in the Dead Sea and Gilead area. Balsam was unique to Eretz Israel and was also used for cosmetics, medicine and incense, and was an important economic resource. Thus, the method for its production was kept confidential, as referenced in the mosaic floor in the ancient synagogue unearthed in Ein Gedi.

חוממת אירוע להופעת הבול SPECIAL CANCELLATION

Frankincense

A genus (*Boswellia*) of the Burseraceae family that includes a number of tree and bush species from which the resin used for the incense called frankincense is derived. The resin is collected in containers after puncturing the bark of the young tree trunk.

Myrrh

A genus (*Commiphora*) that also belongs to the Burseraceae family which includes species of bushes from which the resin used for the incense called myrrh is derived by slicing the bark of young branches. The species most commonly used is *Commiphora mirrha*.

Balsam

The balsam plant is mentioned in ancient writings and is consistent with the biblical *Tzori* plant which served as the source for producing high quality perfume. After some deliberation regarding the identification of the plant, there is now widespread agreement among researchers identifying it as one of the myrrh species of the Burseraceae family, *Commiphora gileadensis*, which still grows in the southern Arabian Peninsula. This plant was introduced to Israel and acclimatized in recent years and is now cultivated in the Ein Gedi and northern Dead Sea area.

Prof. Nativ Dudai, Ph.D

The Unit of Medicinal and Aromatic Plants
Agricultural Research Organization,
Newe Ya'ar Research Center

השירות הבולאי - טל: 076-8873933
שדרת ירושלים 12, תל-אביב-יפו 6108101
The Israel Philatelic Service - Tel: 972-76-8873933
Sderot Yerushalayim, Tel-Aviv-Yafo 6108101 12
www.israelpost.co.il * e-mail: philserv@postil.com

הנפקה:	פברואר 2017 February
מידת הבול (מ"מ):	ג 30 / ר 40 H 30 / W 40
לוח:	1042,1043,1044
בולים בגיליון:	10
שבילים בגיליון:	5
שיטת הדפסה:	אופסט Offset
סימון אבטחה:	מיקרוטקסט Microtext
דפוס:	Cartor Security Printing, France